

IMPLICATIILE SCHIMBĂRILOR DIN STRUCTURA SOCIALĂ PENTRU CONDUCEREA POLITICĂ ÎN PROFIL TERITORIAL

Ion Mocean

Comitetul Județean P.C.R. — Alba

Amplul proces de dezvoltare economico-socială a țării, înfăptuirile și transformările care au avut loc în procesul revoluției și construcției socialiste au determinat o serie de schimbări calitative și cantitative în structura socială a societății românești. Studiarea dinamicii structurii sociale are o importanță deosebită, atât din punct de vedere teoretic cât și practic, pentru mai buna cunoaștere a realității sociale actuale și pentru prefigurarea evoluției sale viitoare. În acest sens, bazați pe cercetarea principalelor tendințe ale dinamicii structurii sociale am încercat să surprindem modul specific de manifestare a acestor tendințe în profil teritorial, în cazul județului Alba.

Prin evidențierea structurilor social-economice și politice ale județului Alba, a tendințelor sale de dezvoltare în viitor, încercăm să oferim o imagine globală asupra modului cum se realizează în profil teritorial o serie de obiective legate de fundamentarea științifică a politicii de investiții, de industrializare, urbanizare și sistematizare, de utilizarea forței de muncă, de exigențele dezvoltării culturii. În acest scop am utilizat datele recensămintelor populației, anuarele statistice și demografice ale României, rapoarte și analize ale organelor de partid și de stat locale, ale unor direcții specializate (Direcția județeană de statistică, Direcția muncii etc.), observația coparticipantă, analiza de conținut a unor documente oficiale sau ale organizațiilor de partid și obștești (rapoarte, dări de seamă, procese verbale), anchete și cercetări sociologice efectuate în alte zone ale țării.

În analiza schimbărilor calitative am pornit de la studierea cadrului ecologic al zonei Alba, a resurselor naturale și utilizarea lor rațională, ocupându-ne, totodată, de măsurile luate în domeniul sistematizării în cadrul județului. Din punct de vedere al numărului de localități, județul Alba se situează pe primul loc în ansamblul județelor țării:

	Jud. Alba	R.S.R.
nr. orașe/1.000 kmp.	1,4	0,99
nr. sate/100 kmp.	10,5	5,8

Această arie foarte largă de așezări ridică pe plan local numeroase dificultăți, legate de conturarea centrului civic al acestora, de amplasarea obiectivelor economico-sociale și a serviciilor prestatoare, de transportul energiei electrice, asigurarea unor rețele de drumuri modernizate, aprovizionarea populației etc., care pot fi surmontate prin cercetări interdisciplinare aprofundate.

Efectele pozitive ale sistematizării teritoriului sint reflectate atât de valorificarea superioară a resurselor județului cât și de conturarea unui profil industrial în unele localități rurale. Prin schițele de sistematizare au fost deja stabilite coordonatele dezvoltării în perspectivă a tuturor localităților, iar în viitor se va asigura amplasarea judicioasă a diferitelor activități economico-sociale, creîndu-se, în același timp, condiții de dezvoltare echilibrată a întregului județ.

Dezvoltarea economico-socială a județului Alba cunoaște în prezent o intensă dezvoltare a tuturor sectoarelor, ceea ce a făcut ca în 1978 producția globală a județului să fie de peste 25 de ori mai mare decât cea din 1938, an a cărei producție se realizează astăzi în numai 6 zile și jumătate.

Politica de industrializare, amplasarea unor noi obiective industriale, a determinat noi schimbări calitative în viața economico-socială a județului. Dacă în Munții Apuseni, în afara unor guri de exploatare minieră, nu a existat nici o întreprindere, între anii 1966—1970 în orașul Cîmpeni s-a construit cea mai mare unitate industrială din bazinul superior al Arieșului (Întreprinderea pentru exploatarea și prelucrarea lemnului) precum și alte întreprinderi, care au contribuit, concomitent cu valorificarea resurselor naturale din zonă, la stabilizarea forței de muncă.

S-a dezvoltat considerabil și baza materială a agriculturii, introducerea mecanizării, automatizării și chimizării determinînd creșterea cantitativă și calitativă a producției agricole și sporirea veniturilor reale ale lucrătorilor din agricultură. În continuare vor trebui intensificate eforturile pentru: ameliorarea calității solului (îngrășăminte chimice, hidroameliorații, combaterea eroziunii solului), redarea unor noi terenuri agricole (deseșări și îndigniri), dezvoltarea pomiculturii, viticulturii și zootehniei, exploatarea rațională a fondului forestier, asigurarea echilibrului ecologic.

Resursele umane necesare zonei, puse în evidență prin studierea evoluției populației, vor fi asigurate mai mult pe calea sporului migratoriu, dacă se va menține același ritm, deoarece în perioada 1956—1966, ritmul mediu anual de creștere a fost de numai 0,3 %, iar în următorii 10 ani de 0,7 %.

Evoluția populației județului scoate în evidență faptul că, în ansamblul ei, creșterea populației a avut loc pe seama sporului natural, chiar și în mediul urban, excepție făcînd doar reședința de județ. Sporul natural are valori inferioare celor existente la nivelul țării, fiind mai mare în mediul urban decât în cel rural ca urmare a migrării intense a tineretului spre oraș. Valori ridicate ale sporului natural se înregistrează în municipiul Alba Iulia, orașele Cugir, Cîmpeni, Blaj, Sebeș și în cîteva comune, în principal în zona Munților Apuseni. Marea majoritate a comunelor se situează pe linia unor sporuri naturale reduse ca urmare a unei natalități în continuă scădere, înregistrînd valori negative și ca urmare a intensificării migrărilor de la sate la orașe. În ce privește compoziția națională a

populației județului, naționalitatea română reprezintă 88 %, naționalitatea maghiară 6,6 % și cea germană 2,9 %. Mărimea familiei, structura pe medii și socioprofesională nu prezintă diferențieri esențiale față de populația majoritară, fapt ce dovedește că populația județului Alba constituie un tot unitar.

Repartizarea pe vîrste și sexe a populației are o importanță deosebită atît din punct de vedere economic, cît și pentru realizarea proiectată a structurii populației viitoare. În județul Alba repartitia populației pe sexe prezintă o anumită stabilitate, ponderea populației feminine fiind în 1966 de 50,36 %, iar în 1977 de 49,78 %, modificare (în „favoarea” sexului masculin cu 1 770 persoane) care se datorează reîntoarcerii — ca urmare a realizării noilor obiective industriale — forței de muncă masculine ocupată în alte județe.

Schimbarea structurii pe vîrste influențează participarea categoriilor de populație la crearea și consumul venitului național, determină oscilații în raporturile dintre populația tînăra și vîrstnică și totalul populației apte de muncă. Comparativ cu anul 1968, în județ se evidențiază tendința de îmbătrînire demografică a populației, în sensul creșterii mai rapide a populației vîrstnice (109,7 %) față de populația tînăra (101,5 %), fapt ce impune cu necesitate concertarea tuturor eforturilor în declanșarea acelor pirghii care să determine un comportament demografic adecvat și necesarul de forță de muncă în etapele viitoare ale dezvoltării județului. Populația urbană a județului, superioară mediei pe țară, era la recensămintul din 1977 constituită din 182 113 persoane, reprezentînd 44,5 % din totalul populației.

Dezvoltarea în ritm rapid a economiei județului, introducerea progresului tehnic, a necesitat o preocupare permanentă a organelor și organizațiilor de partid pentru asigurarea forței de muncă calificate. În realizarea acestui obiectiv au fost antrenati numeroși factori de răspundere: Consiliul județean de control muncitoresc, Comitetul județean de partid, Direcția județeană pentru probleme de muncă și asistență socială a Consiliului popular județean, Oficiul forței de muncă, Direcția județeană de statistică, conducerile întreprinderilor industriale, alte organe care au efectuat profunde studii, întocmind pe ani, pe întregul cincinal actual și pentru planul de perspectivă, balanțe ale resurselor de muncă pe profesii și sec-toare.

Analizînd situația privind acoperirea necesarului forței de muncă rezultă că pînă la sfîrșitul anului 1980, personalul muncitor din industrie va mai crește față de 31 ianuarie 1977, cu 3 505 persoane, în cadrul cărora ponderea o va avea personalul direct productiv (vezi tabelul nr. 1).

Organizarea și conținutul învățămîntului liceal și profesional a vizat concordanța cu necesitățile dezvoltării economico-sociale a județului, cu cerințele actuale și de perspectivă ale pregătirii forței de muncă cu înaltă calificare și conștiință profesională.

Pregătirea forței de muncă, atît pentru noile obiective industriale și agrozootehnice, cît și pentru cerințele dezvoltării întreprinderilor existente, se realizează prin forme de calificare în învățămîntul liceal sau profesional sau în școli de ucenicie cu efectuarea practicii la locul de muncă.

Principalele direcții ale mutațiilor în structura socială a județului, rezultat al puternicei sale dezvoltări economico-sociale, sînt în prezent

următoarele: schimbarea treptată a raportului dintre populația activă ocupată în agricultură și cea ocupată în ramurile neagricole, în primul rând în industrie; accentuarea procesului de urbanizare a populației; creșterea ponderii populației aflate în sfera serviciilor; realizarea unor modificări în structura socioprofesională și de vîrstă a populației.

Tabelul nr. 1

Ministerul — întreprinderea categoria de personal	Nr. personalului muncitor planificat pe ani		
	1978	1979	1980
Total personal muncitor pe județ, din care:			
— muncitori calificați	51 871	53 616	57 368
— maștri	41 292	42 914	46 762
— ingineri	987	1 082	1 202
— economiști	681	732	803
— alte cadre cu pregătire superioară	228	254	285
	2 463	2 537	2 639

În contextul schimbărilor esențiale care au loc în actuala structură socială a județului, muncitorii dețin majoritatea. Dacă în 1950 numărul mediu al muncitorilor din industrie era de numai 8 513, în anul 1978, efectivul lor a crescut cu aproape 59 699, numărul total al persoanelor ocupate în sfera ramurilor economice ale județului ridicîndu-se, în același an, la 184 400 persoane.

Însemnate schimbări au loc în interiorul clasei muncitoare, ca efect al asimilării și utilizării tot mai largi a cuceririlor revoluției tehnico-științifice. Astfel, structura socioprofesională cuprinde o serie de meserii noi cum ar fi cele de: programator, operator, modelor, decorator și creator de produse ceramice sau muncitor policalificat. În totalul forței de muncă din județ femeile reprezintă peste 34,3 %, în unele ramuri aproape întregul colectiv fiind format din personal feminin, iar în unele unități agricole femeile constituind principala forță de muncă.

În activitatea agricolă persoanele ocupate reprezentau în anul 1965 — 58,7 % (104,2 mii), numărul scăzînd treptat, pentru a ajunge în 1978 la numai 54 500 persoane. În același timp crește numărul celor cu pregătire în acest sector, putînd vorbi în acest sens din ce în ce mai mult de tendințele de profesionalizare a populației ocupate în agricultură.

Concomitent cu creșterea numerică se remarcă și creșterea importanței sociale a intelectualității, contribuind cu valențe sporite, în ansamblul județului, la realizarea multiplelor sarcini de dezvoltare zonală. Meseriașii și meșteșugarii cooperativizați constituie un grup socioprofesional distinct și prin natura activităților variate și complexe de satisfacere a necesităților populației vor marca o tendință de dezvoltare a potențialului lor. Personalul de administrație cunoaște în prezent o scădere a efectivului ca urmare a introducerii calculatoarelor în realizarea operațiunilor de evidență, constatîndu-se însă, o tendință de reprofesionalizare a personalului devenit disponibil.

Așa cum se prevede în direcțiile de dezvoltare economico-socială a județului Alba, în perspectiva perioadei 1981—1985 se va continua

efortul de ridicare a acestei zone teritorial-administrative pe noi trepte de progres și civilizație. Potențialul economic al județului va spori ca o consecință a faptului că în 1985, producția globală industrială va fi cu 164,9 % mai mare decât în anul 1980. Cele mai mari creșteri se vor înregistra în industria construcțiilor de mașini, metalurgică, extractivă, energetică, în industria ușoară și de prelucrare a lemnului. Față de perioada 1976—1980, în cincinalul următor investițiile vor spori cu 141,1 %. Vor intra în funcțiune noi unități economice și capacități de producție, printre care: Combinatul cuprului Abrud, Roșia-Poieni, unul din cele mai mari obiective industriale ale viitorului cincinal.

Conform planului directivă a județului Alba, în perioada 1981—1985, ritmul mediu anual de creștere va fi de 9,4 % la producția globală totală. Din datele prezentate rezultă că în viitorul cincinal economia județului se va dezvolta în ritmuri medii superioare nivelului țării, în anul 1985 prevăzându-se o producție globală totală de 34,7 miliarde lei; pe locuitor se va realiza o producție globală totală de 76 832 lei, din care în industrie de 56 831 lei și de 10 000 lei în agricultură și în celelalte ramuri ale economiei județului.

O preocupare esențială va fi acordată cercetării științifice și introducerii progresului tehnic ca și intensificării pregătirii specialiștilor, cadrelor tehnico-îngineresti, tuturor oamenilor muncii pentru asimilarea și realizarea unor produse de mare complexitate, cu înalt grad de valorificare a materiilor prime și materialelor și cu un redus consum de energie și combustibil. Astfel, în 1985, din totalul producției marfă a județului, mai mult de 37 % va fi constituită din produse noi și reproiectate, introduse în fabricație în cincinalul viitor.

O mare atenție se va acorda producției de export, creșterea volumului exportului în anul 1985, față de 1980, fiind de 311,7 %. De asemenea, se cer eforturi susținute în direcția dezvoltării producției agricole, astfel încât în anul 1985 producția de cereale să sporească în proporție de 116,6 % față de 1980, ponderea principală deținând-o cultura cerealelor păioase, a plantelor tehnice și legumicultura. Ținând seama de condițiile pedoclimatice, tradiția și experiența acestei zone și de indicațiile conducerii partidului și statului nostru, și în perioada următoare se va pune un accent deosebit pe dezvoltarea zootehniei, a cărei pondere în totalul producției agricole a județului va trebui să ajungă în 1985 la 47,8 %.

Amplul program de dezvoltare a zonei Alba prevede și creșterea nivelului de trai al tuturor oamenilor muncii, a calității vieții lor materiale și spirituale. În acest context, o grijă deosebită se va acorda măririi volumului desfacărilor către populație; volumul desfacărilor de mărfuri va înregistra o creștere de 136 % față de 1980, prestările de servicii către populație vor spori pe întregul cincinal 1981—1985 cu 65,4 %, va fi continuată dotarea tehnico-edilitară a localităților, se va lărgi baza materială a învățământului, ocrotirii sănătății și culturii.

Studiul nostru a căutat să evidențieze principalele preocupări actuale și de perspectivă în dezvoltarea economico-socială a județului Alba, conturând implicațiile schimbărilor în structura socială din profil teritorial. Cercetarea și elaborarea pe plan local a unor analize, studii și materiale

finalizate în publicații sau în hotărâri și planuri de măsuri ale Comitetului județean, în acțiuni întreprinse de organizațiile de partid și de organele colective de conducere din unitățile economice se dovedesc astăzi de o reală utilitate pentru perfecționarea activității în toate domeniile de activitate, contribuind la soluționarea operativă a unor situații complexe.

Concluziile și propunerile reieșite din cercetarea sociologică întreprinsă vizează, cu precădere, soluții privind mai buna organizare a muncii, utilizarea rațională și în scopuri productive a timpului de lucru, folosirea integrală a spațiului de producție și a mașinilor, valorificarea judicioasă a forței de muncă, economisirea consumului de materii prime și resurse materiale.

În perspectivă pentru zona Alba, apreciem că este oportună amplasarea unor unități de industrie ușoară în unele localități cum sînt orașele Ocna Mureș, Aiud, Blaj, pentru a stabili și atrage în sfera producției forța de muncă feminină neocupată.

Considerăm că prin înființarea în localitățile județului a unor secții sau dezvoltarea cooperăției meșteșugărești, prin amplasarea unor filiale, marile întreprinderi ar beneficia de o mai mare stabilizare a forței de muncă, reducîndu-se navetismul și realizîndu-se economii de energie și combustibil.

Balanța resurselor de muncă va trebui să realizeze o adecvată pregătire profesională, în concordanță cu sarcinile din Planul național unic de dezvoltare economico-socială în profil teritorial, în vederea încadrării și a unei mai bune integrări socioprofesionale a tuturor absolvenților.

Mutațiile care s-au produs în structura grupurilor sociale din județul Alba, ca rezultat firesc al dezvoltării economico-sociale, relevă că procesul de omogenizare socială creează condiții optime dezvoltării complexe și complete a personalității umane, realizîndu-se nu uniformizarea ci crearea condițiilor optime diferențierii individuale, prin egalizarea șanselor oferite de societatea socialistă, înfăptuindu-se valorificarea optimă a posibilităților fiecărui individ.

Sarcinile mari, complexe, prefigurate de istoricele documente ale Congresului al XII-lea al P.C.R. care revin în perspectivă județului Alba sînt pe deplin realizabile deoarece au o fundamentare științifică, o bază materială corespunzătoare creată de cincinalul pe care-l încheiem. Realizările dobîndite pînă în prezent, care au situat județul în cadrul întrecerii socialiste pe locuri fruntașe în fiecare an, iar în anii 1978-1979 pe locul doi pe țară, sînt o certitudine că și în continuare, pe aceste meleaguri, efortul general va fi îndreptat spre înfăptuirea obiectivelor care-i revin, prin valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale și umane.